

tyi. Yhtye kuitenkin muotoutui vasta myöhemmin, noin kaksi vuotta sitten, kun soittajat löysivät basistinsa ja Olga Gaidamakin (laulu, viulu). Gaidamakin laulussa on omaperäinen sävy, ja sekä laulu että viulu soivat puhtaasti.

Outoja ihmisiä -levy on jo menneisyyttä Reelin tämän hetken konserttien näkökulmasta. Live-esiintymiset kun kehittyvät jatkuvasti sekä teknisellä että henkiselällä tasolla, mihin vaikuttaa paitsi improvisaatiosävellysten kehittyminen, myös vierailut Venäjän pääkaupungeissa konsertoimassa. Parhaat pietarilaiset ja moskovalaiset klubit (mm. JFC) lukevat Reelin jo musiikkielämän

eliittiin.

Heinäkuiset konsertit Joensuuissa ja Kihaus-festivaalilla tulivat yhtyeelle tarpeeseen. Suomalainen yleisö löysi uuden suosikin Mylläreiden rinnalle, jonka kokoonpano on ollut kriisissä. Ekspressiivisyys, rohkeus, ennakkoimattomuus, soinnin ja lavaesiintymisen primitiivisyys, erityisen venäläinen miesenergia ja sydämellisyys, kiistaton rytmillinen hienostuneisuus, joidenkin sävellysten syvä draamaattisuus ja toisten arkinen keveys – näistä tekijöistä Reel koostuu tänään, eikä yhtyeen luova potentiaali ole vähääkään ehtynyt.

Inga Grigorjeva

populaarikulttuurista tuntevien suomalaisten filmihullujen piirissä.

Käki ei jatka "kansallisten erikoispiirteiden" komediasarjaa, jota on arvostelijasta riippuen mainittu milloin äärisovinistiseksi, milloin soviniismia parodioivaksi massaviihhteeksi. *Käki* on vakava, sodanvastainen ja yleisinhimillinen ihmissuhdetarina – tavallaan Rogožkinin 15 vuotta sitten ohjaaman *Vartio*-elokuvan (*Karaul*) temaattinen jatke. *Vartio* nähtiin aikoinaan teatterielokuvana Suomessakin, mutta yleisöä oli vain kourallinen. Vahinko, sillä hyvin suggestiivinen *Vartio* on niukkailmeinen mutta upea, venäläistä armeija-arkea ja alokkaiden kiusaamista kritisöiva, pieni perestroika-ajan mestariteos. Ehdottoman sodanvastainen, kuten siis *Käkin*.

Käen elokuvakulissit ja -maisemat löytyivät Suomen Lapista ja sen alkuperäisidea on näyttelijä Ville Haapasalon keksimä: suomalainen tarkka-ampuja (joille venäläiset antoivat jatkosodan aikana lempinimen "käki") ja venäläinen kapteeni kohtaavat poikkeusoloissa. Molemmat (Veikko ja Ivan) ovat omien joukkojensa taholta kuolemaantuomittuja petureita, mutta he onnistuvat pakenemaan erämaahan eivätkä edes tiedä, että sota on jo itse asiassa ohi. Eletään loppukesää ja syksyä 1944, välirauhan aikaa.

Lapin erämaassa, sodan ja rauhan rajamailla, tapahtuu myös mielenkiintoinen kulttuurien yhteentörmäys. Koska päähenkilöt luulevat, että sota yhä jatkuu, he epäilevät ja vaanivat toinen toistaan. Erityisesti Ivan uskoo koko ajan vihollisarmeijan fasistin suunnittelevan jotakin päänsä menoksi. Veikko ja Ivan eivät ymmärrä sanaakaan toistensa kieltä ja jo nimiesittely – kun siihen asti päästään – tuottaa vaikeuksia. Veikko tulkitsseekin Ivanin vihaisen tokaisun ("Häivy siitä!") venäläiskap-

Sodan ja rakkauden rajamailla

***Käki* (Kukuška), 2002**

Tuotanto: Venäjä / Sergei Seljanov

Ohjaus ja käsikirjoitus: Aleksandr Rogožkin

Pääosissa: Ville Haapasalo, Viktor Bytškov, Anni-Kristiina Juuso

Käki (*Kukuška*, 2002) on monessa mielessä harvinainen elokuva-uutuus Suomessa. Yli kymmenen vuoteen ei ole venäläisfilmejä liiemmin suomalaisten elokuvateatterien valkokankailla nähty. Vielä harvemmin niiden päättähti on ollut suomalainen, saati että itänaapurin elokuvissa puhuttaisiin suomea tai saamea. Nyt on tämäkin ihme tapahtunut – kun Aleksandr Rogožkinin palkittu ohjaus oli ensin kiertänyt menestyksekkäästi lukuisia festivaaleja ja päässyt myös Amerikan levytykseen (*Käki* sai pääpalkinnon Moskovan elokuvajuhlilla 2002 sekä parhaasta ohjauksesta että Ville Haapasalon näyttelemästä miespääosasta).

Ohjaaja Rogožkin on kokenut

elokuvantekijä, jonka varsinainen suurmenestys oli Venäjällä vuoden 1995 komediaksi äänestetty *Kansallisen metsästyksen erikoispiirteitä* (*Osobennosti natsionalnoi ohoty*, 1995). Sen tragikoomisesta Finik-suomalaistohelosta (Ville Haapasalo) tuli pian venäläisten elokuvahullujen parodioima ja rakastama hahmo. Haapasalo oli 1990-luvun lopulla Venäjällä niin suosittu näyttelijä, että tarvitsi välillä henkivartijoita, jottei hullaantunut yleisö olisi juottanut tai rakastanut häntä kuoliaaksi. Suomessa Haapasalo sai vielä vuosi sitten vaellella kaduilla ja kapakoissa aivan rauhassa, ainakin Mikkelin Räntää ja loskaa -festivaaleilla marraskuussa 2002, jolloin esittelimme Rogožkin -elokuvia paikallisyliöille. Silti venäläiset kulttielokuvat *Kansallisen metsästyksen erikoispiirteitä* ja sen jatko-osa *Kansallisen kalastuksen erikoispiirteitä* (*Osobennosti natsionalnoi rybalki*, 1998) ovat löytäneet oman vankkumattoman kannattajakuntansa myös venäläistä

teenin etunimeksi ja niin tästä tulee Pšolty. Kiireettömästi kulkevan *Käen* perusdraama alkaa hahmottua, kun miehet kohtaavat erämaahan sodan pyörteissä juuttuneen saamelaisyttö, Annin. Tuosta kohtaamisesta elokuvatarinassa alkaa vaikeneminen, puhuminen ja väärinymmärtäminen kolmella kielellä. Myös kolmi-draaman ainekset ovat luonnollisesti koossa.

Aleksandr Rogožkinin *Käki* etenee joskus hieman kiusallisenkin hitaasti, mutta useimmiten niin valokuvauksellisesti ja symbolisella tasolla, että katsomis-kärsimys kannattaa. Näinä terminator-aikoina sen ei luulisi olevan suuren yleisön elokuva, mutta kuvien slaavilainen pysähtynei-

syys saattaa viehättääkin. Kunnan verkkaisen kerronnan elokuvailmaisuu- ja Lapin karuun luonnonkuvaan tottuu. Vielä enemmän viehättää se hatara yhteisymmärrys, jonka päähenkilöt saavuttavat sotaisan vihan haihduttua, yhdessäolon saatua arkipäiväisiä muotoja – ja myös sukupuolia yhdistävän (ja erottavan) rakkauden ja inhimillisen lämmön täytettyä valkokankaan. Ville Haapasalon vakavammat ja entisestään herkistyneet näyttelijäkasvot jäävät mieleen – eikä hänestä yhtään jää jälkeen paljon kyynisempää sotasankaria, Ivania esittävä Viktor Bytškov. Ei ole epäilystäkään siitä etteikö *Käki* kertoisi jatkosodasta ”toi-

sin kuvin” kuin Suuren Isänmaallisen sodan sankaritarinat ja stereotyyptit – tai sodan kauneutta ylistävät läntiset ilmestyskirjat.

Elokuvan loppuratkaisu ei ole traaginen, vaikka lähellä kuolemaa ja väkivaltaista purkausta käydäänkin. Veikon ja Ivanin välejä pehmentää koko ajan saamelaisyttö Anni – hienosti näyttävä Anni-Kristiina Juuso. Anni osoittautuu itsenäiseksi ja vahvaksi naishahmoksi, jonka suuren salaisuuden tietää *Käki*-elokuvan loppumetreillä vain hän yksin... Elokuvan rauhansanoma on kiistaton, mutta tarinan feministiset ja sovinitiset tulkinnat kenties yhtä mahdollisia.

Pentti Stranius